

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

Het wonder van de geboorte (Genesis 21)

Lachen of gnuiven?

Als er ergens een kindje geboren wordt, is het (meestal) feest. De vader en moeder sturen kaartjes rond om het de mensen te vertellen, en dan komt het bezoek. De kamer raakt vol bloemen, de moeder streelt de baby-kleertjes, het bezoek geniet van beschuit met muisjes – feest in huis.

Eén keer heb ik 't anders mee-gemaakt. In een klein stadje was een baby-tje geboren – en 't leek wel of het hele stadje feestvierde. Toch was het geen prinsje; 't was een heel gewoon jongetje uit een heel gewoon gezin. Maar het muziekcorps kwam voor de deur en speelde dat het een lieve lust was. De omstanders weken uiteen toen er een rij mannen aankwam. Die droegen een lange plank op hun schouder en op die plank een reusachtig groot krentebrood – zeker 'n meter lang. Onder het gejuich van de toeschouwers droegen zij het de trap op en brachten ze het aan de moeder.

Alleen de moeder had tranen in de ogen, ze hilde 'n beetje – waarom? Omdat ze al zo oud was – ze was al 54 jaar, en dan krijgt bijna niemand meer een kindje. Ze voelde zich eigenlijk te oud. En ze begreep wel, dat die lachende mannen met hun krentebrood en al die juichende mensen buiten eigenlijk ook een beetje om haar lachten: ha, ha – al 54 jaar en dán nog een baby-tje...

Uitgestelde hoop

Neen, het is best goed gekomen met die moeder en die vader en dat baby-tje: z'n broers en zussen waren maar wát gek met hem. Maar misschien illustreert dié geboorte enigermate hoe wonderlijk het was, dat er bij Abraham en Sara nog een kindje werd geboren. Want de moeder was al 90 jaar en de vader 100 jaar... Als je zó oud bent, kun je echt geen kinderen meer krijgen – dat was toen al niet anders.

Zoiets is ook maar één keer sinds

DOOR
E. R. POSTMA
EINDHOVEN

de dagen van Sem meer gebeurd in de mensengeschiedenis. En die ene keer was beslist geen toevalstreffer. Heel expres heeft de HERE God Abraham en Sara op een kindje laten wachten. Zó lang dat iedereen wel moest zeggen – ook Abraham en Sara zelf –: nu kan het écht niet meer. Alleen al in het beloofde land, Kanaän, hebben ze 25 jaar lang op de vervulling van Gods belofte moeten wachten. En elke keer lezen we: en Abraham geloofde God, hij vertrouwde: God houdt zijn woord. Zijn geloof is in de bijbel meer dan spreekwoordelijk geworden.

Waarom ze dan toch zo lang moesten wachten?

Toch niet, althans niet alleen, om hun geloof op de proef te stellen. Eerder ondersteunde God dat geloof door keer op keer hun te verzekeren, dat hun nageslacht ontelbaar zou worden: als de sterren aan de hemel, het stof op de aarde, het zand aan de zee.

Gods kerk — Gods werk

Waarom ze zo lang moesten wachten? Omdat God wilde dat ieder, ook wij, zouden zeggen: deze geboorte was een wonder van de HERE. Calvijn zei het ongeveer zo: de mensen moeten weten, dat het volk Israël („Abrahams zonen”) en later de gemeente van Jezus Christus (óók „Abrahams kinderen”) een

schepping zijn van God: Gods éigen werk.

Geen wonder dat de verteller in Genesis 21 daar alle nadruk op legt:

de HERE bezocht Sara...

„Ongewoon en indrukwekkend staat hier 'de HERE' voorop: de vervulling is Gods werk” (Van Selms).

En hoor dan verder hoe nadrukkelijk dit alles aan Israël en ons wordt ingeprent:

– de HERE bezocht Sara, zoals Hij gezegd had,

– en de HERE deed aan Sara, zoals Hij gesproken had,

– en Sara werd zwanger, en zij baarde aan Abraham een zoon in zijn ouderdom, ter bestemder tijd, waarvan God tot hem gesproken had.

Opnieuw citeren we dr A. van Selms: „Driemaal wordt in dit en het volgende vers (21 : 1, 2; P.) naar de beloften in de voorgaande verhalen verwezen; wie deze verzen of delen daarvan over verschillende bronnen verdeelt, toont niet te weten dat bijbelse zowel als ugaritische literatuur de drieslag gebruikt als het bijzonder belangrijk wordt.” Afgezien van het opdelen van Genesis in 'verhalen' zijn we het ermee eens: déze geboorte was bijzonder belangrijk. En zij was heel in het bijzonder het opzettelijk werk van de HERE.

Nog een citaat: „Sara wordt zwanger, dank zij de 'aandacht' die de Here aan haar schenkt. Zwangerschap en geboorte zijn niet enkel natuurlijke processen; zonder Gods zegen zouden ze niet plaats vinden.” (id.).

Recht doen aan Genesis 1 en Psalm 113

Jammer: die laatste bijzin ontleent aan het voorgaande zijn kracht. Dat zwangerschap en geboorte zonder Gods zegen niet zouden plaats vinden, was al lang te voren verteld. Lees er Gen. 1 : 28 maar op na: en God zegende hen en God zei tot hen:

Inhoud

- 321 Ds E. R. Postma,
Het wonder van de geboorte (Gen. 21)
- 322 Ds A. M. van Leeuwen,
Bidden met Luther (1)
- 322 Ds A. H. Algra,
Pastorale Notities
- 323 Ds A. van der Dussen,
Chicago-GOS 1984 (2)
- 325 Drs F. P. Vink,
Eerbewijs aan Prof. Dr
K. Schilder (1)

Weest vruchtbaar en wordt talrijk... Met de schepping van de mens is de zegen van zwangerschap en geboorte uitdrukkelijk meegegeven. Juist op de uitzondering vestigt de verteller alle nadruk: deze geboorte was heel in het bijzonder het opzettelijk werk van de HERE. Het was ook heel opzettelijk zijn werk, in dit geval, dat Sara al die jaren lang „onvruchtbaar” was. Daarop had de verteller in het begin van „de ontwikkelingsgeschiedenis van Terah” (Gen. 11 : 27 e.v.) meteen en in het voren al de aandacht gevestigd. Onder de schaarse begin-gegevens vermeldt hij nadrukkelijk en dubbelop: Sarai nu was onvruchtbaar; zij had geen kinderen (11 : 30). Tegen déze Abram en Sarai had God – als éérste belofte – gezegd: Ik zal u tot een groot volk maken, en u zegenen... In dit geval zijn zwangerschap en geboorte niet enkel natuurlijke processen. En met dié achtergrond kun je als hele gemeente zingen: „de HERE, onze God... die de onvruchtbare huisvrouw doet wonen als een blijde moeder van kinderen” (Ps. 113 : 9) – dat kun je zó zingen, zelfs als je zelf geen kinderen hebt. Want het gaat om het wonder dat Góð zijn volk heeft gecreëerd.

Bidden met Luther (1)

Aan publikaties over het gebed is geen gebrek. Op het eerste gezicht een verheugende zaak. Toch is de grote vraag naar boeken over het gebed ook een symptoom van de heersende verlegenheid met het gebed. Gezien deze omstandigheden lijkt het mij geen overbodige luxe wanneer wij ons bezinnen op wat Luther, als één van onze voorvaders in Christus, over het gebed naar voren heeft gebracht. Een bezinning die dienstbaar wil zijn aan de blijvende opdracht van de gemeente om te volharden in het gebed. Ik stel me voor om in dit eerste artikel aan te geven waarom het spreken van Luther over het gebed ook vandaag nog al onze aandacht verdient. In de volgende artikelen hoop ik dan in te gaan op de aanwijzingen die Luther voor het bidden heeft gegeven. En in het slot-artikel zal ik een poging doen om de gedachten van Luther te confronteren met een aantal ideeën ten aanzien van het gebed zoals we die in onze tijd tegenkomen.

Om u voor u verder leest een teleurstelling te besparen: u moet van Luther niet verwachten dat hij u gaat trakteren op spectaculaire inzichten in het gebed. Het boekje 'Hoe men bidden moet' heeft Luther als ondertitel meegegeven: 'Een eenvoudige manier om te bidden'. En zo is het. Wat de reformator heeft gepubliceerd over het gebed is gestempeld door eenvoud. Het is niet bestemd om een geestelijke elite te boeien, maar het is de gemeente op het lijf geschreven. Zonder pretenaties. De eerste zin van het genoemde boekje getuigt daarvan op een ontwapenende wijze. „Beste meester Peter (aan hem draagt Luther dit geschrift op), ik geef het u zo goed als ik het heb en hoe ik zelf gewoon ben te bidden. Onze Here God geve u en iedereen het beter te doen. Amen”. Zo schrijft Luther, zonder enige ophef te maken van zijn eigen bidden. Juist deze eenvoud zou voor onze tijd wel eens uiterst heilzaam kunnen zijn. Onze tijd die gekenmerkt wordt door een steeds verder om zich heengrijpende biddeloosheid en, in reactie daarop, door een zeker gebedsrigorisme. Bidden met Luther betekent niet zinnen op hoge dingen, maar je voegen in het eenvoudige (vgl. Rom. 12:16). Daar valt dan echter ook veel van te verwachten.

Gebed en dagelijkse zorg

Als één van de voornaamste redenen voor de huidige verwaarlozing van het gebed wordt steeds weer genoemd de jachtigheid van het moderne leven. Er komt iedere dag zoveel op ons af, dat we te rusteloos zijn om te bidden. Welnu, daar wist Luther in zijn tijd van mee te praten. „De praktijk van Luthers dagelijks leven bevorderde een

DOOR
A. M. VAN LEEUWEN
DEVENTER

ingekeerd leven beslist niet. Een onwaarschijnlijk groot aantal zaken van kerkelijke, van academi-

Theologie

Er is een „Oproep tot inkeer” uitgegaan tot het volk van Nederland en er is een uitgave verschenen ter ondersteuning daarvan: twee krantepagina's groot. Hierin schrijft ds J. H. Velema over de geest van de tijd en de zonden van het volk. Hij bindt de schaatsen onder om zich te bewegen op het gladde ijs van de wijsbegeerte en noemt de revolutionaire geest van Herbert Marcuse. „De mens bepaalt zijn eigen leven... de mens is autonoom. Wij leven in het ik-tijdperk...” En dan legt ds Velema uit, dat de gedachten van Marcuse doorwerken in de moderne theologie: „Gods onveranderlijkheid wordt ingewisseld voor veranderlijkheid, God is niet meer almachtig, niet meer de „onbewogen Beweger”, maar de lijdende God”. Bij het lezen van deze passage wreef ik me de ogen uit. Want je kunt dit niet anders lezen dan zó, dat Velema het slecht vindt dat God niet meer gezien wordt als de onbewogen Beweger, doch als de lijdende God en dit zou dan het gevolg zijn van Marcuse's leer. Maar de „onbewogen Beweger”, waar komt die uitdrukking vandaan? Van Aristoteles. Deze man nu was een Thraciër of Griek; hij leefde van 384-322 v. Chr., en was een heiden. Zijn „theologie”, zijn

mische en ook van organisatorische aard slopten zijn aandacht op. Voorlezingen, persoonlijke zielzorg, de voorbereiding van zijn boeken en pamfletten, — het vulde zijn dagen tot over de rand van het mogelijke. Later vergde het huiselijk leven zijn attentie: een pastorie waar kinderen geboren werden, opgroeiden en speelden, waar studenten binnenliepen en vluchtelingen onderdak zochten...¹⁾ Luther heeft terdege weet gehad van de dagelijkse zorgen, die een voortdurende uitnodiging kunnen vormen om te verslappen in het gebed. En we zullen dan ook zien dat Luther aan deze belemmering ruime aandacht schenkt.

Maar is onze tijd niet een andere dan die van Luther? Staat ons leven — even afgezien van de drukte — niet onder een grotere druk? Dat is maar betrekkelijk, wanneer wij in rekening brengen, dat Luther zijn eigen tijd heel sterk heeft beleefd in het licht van de jongste dag. Dat levende bewustzijn heeft zijn doen en laten onder een grote spanning gezet. Laten we er daarom maar in alle bescheiden-

¹⁾ H. J. Jaanus, Luther en zijn persoonlijke devotie, NTT 20, p. 368.

heid van uitgaan, dat Luther de druk van de tijd intenser heeft ervaren dan wij die in het algemeen ondergaan.

Gebed en regel

Anders dan een man als Calvijn heeft Luther een belangrijk deel van zijn geestelijke vorming ontvangen binnen de muren van het klooster. Luther is door een strenge, systematische gebedsoefening heengegaan. Hij heeft zich onderworpen aan de discipline van het koorgebed, dat aan de hele dag zijn structuur oplegde.

Nu is er voor deze wijze van geestelijk leven, in ons land althans, op dit moment weinig animo. We zien evenwel dat heel wat mensen op zoek zijn naar methoden, oefeningen, om aan de hand daarvan zich geestelijk te ontwikkelen. De oosterse godsdiensten bieden die methoden. In de verwarring van onze tijd vinden veel mensen daarin een zeker houvast. Die hang naar een vaste (gebeds)regel treffen we ook aan onder christenen, misschien wel bij onszelf. Vanuit dat oogpunt is het uiterst leerzaam om naar Luther te luisteren. Wat is zijn mening over

Pastorale Notities

DOOR
A. H. ALGRA
MAASSLUIS

leer over God, is via Thomas van Aquino erfgoed geworden in de Christelijke kerk, maar de gedachte van de „onbewogen Beweger” was en bleef een heidens idee.

Nu de gedachte van de „lijdende God”. Ten Have/Baarn adverteert dat reeds de tiende druk verschenen is van het boekje van Harold S. Kushner, „Als 't kwaad goede mensen treft”. In een jaar tijd tien drukken; het boekje vliegt weg. Kushner is een rabbijn, die een kind verloor aan een vreselijke ziekte en een antwoord zoekt op de vraag hoe God zoiets toelaten kan. Er zijn vele geschriften in die geest. Is het de invloed van Marcuse? Zijn het mensen die hoogmoedig boven God staan, die zulke boeken schrijven? Zijn het mensen die God onthronen willen? Al die duizenden, die zo'n boekje van Kushner gekocht hebben, zijn dat mensen die van God af willen? Nee

toch? Het zijn mensen die God zoeken, maar ze kunnen zoveel van Hem niet rijmen en daar zitten ze mee; daar proberen ze uit te komen. Als ik in nood moest kiezen tussen een pastor, die van de bewogen, maar lijdende God spreekt en een pastor die God de „onbewogen Beweger” noemt, dan koos ik voor de eerste. Al weet ik, dat zijn leer niet goed is. God blijft voor mij de Almachtige, maar ik kan Hem niet met tranen aanroepen, als Hij een god is in de geest van Aristoteles. Jezus heeft gezegd: „Wie Mij gezien heeft, die heeft de Vader gezien”, en Hij was innerlijk met ontferming bewogen over zieken en volksmenigten. Zo is de Vader dus: zoals Jezus is.

Maar ik denk, dat ds Velema wat haastig geschreven heeft, want in de Joriskerk in Amersfoort heeft hij, volgens een verslaggever van het Ref. Dagblad, op 6 oktober gesproken van „de levende, bewogen God, die horen wil naar de smeking van een mensenkind”. Ik zou er bij willen zeggen: „En die zelfs verandert van die smeking; zoals Hij besloten had het volk Israël te verdelgen en Hij deed het niet en zoals Hij besloten had om Hiskia te doen sterven en Hij kwam er van terug. Tot zulk een God kan ik roepen, want ik weet, dat het Hem wat doet als ik klaag.”

gebedsdiscipline? Heeft hij na zijn uittreding uit het klooster alle schepen achter zich verbrand, of komt hij met andere regels?

Luther als correctie

Als gereformeerden beleven wij ons geloof in het algemeen op een ingehouden wijze. In het uiten van ons geloof zijn we erg terughoudend. Enthousiasme ervaren we al heel snel als overdreven gedoe. Daar hoeven we ons niet direct voor te schamen. Want er kan achter zitten de angst voor onechtheid, voor het ongeremd toegeven aan gevoelens; de vrees dat het geloof in Christus vervluchtigt tot uiterlijk vertoon.

Toch is er op die terughoudendheid ook wel het een en ander af te dingen. We kunnen zo introvert, naar binnen gekeerd, met het geloof bezig zijn, dat we voor de buitenwacht, ja zelfs als ouders voor onze kinderen, niet meer als gelovigen herkenbaar zijn. Het geloof blijft dan steken in onszelf. We zijn als brieven van Christus niet langer leesbaar.

Omdat dat naar binnen gekeerde geloven voor ons een reële verzoeking is, zou ik willen stellen: juist als calvinisten kunnen wij

niet buiten Luther. En dan bedoel ik de hele Luther. Niet alleen zijn leer, zijn geschriften. Maar ook de wijze waarop hij zijn geloof heeft beleefd en doorgegeven. Luther, zoals hij in alle aanvechting staande is gebleven. Luther, bij wie we aantreffen een groot geloofsenthoustiasme, gepaard aan een diepgaande nuchterheid die evenzeer wortelde in zijn vertrouwen in God. Juist wat de dagelijkse omgang met de Here betreft, kunnen we van Luther veel leren.

'Hoe men bidden moet'

Wie zich wil verdiepen in Luthers gedachten over het gebed, stuit allereerst op het boekje 'Hoe men bidden moet'. Luther heeft het geschreven voor Peter Bestendorf, een goede vriend, die het beroep van barbier uitoefende. Het is voor het eerst in 1535 uitgegeven en kort daarop in een uitgebreide druk opnieuw verschenen. Het is inderdaad een boekje: zelfs de uitgebreide versie beslaat in de Weimarer Ausgabe nog geen 17 pagina's. En dan moet u daar ook nog bij bedenken, dat Luther van die 17 pagina's er slechts 4 gebruikt om rechtstreekse aanwijzingen te geven voor het bidden. Op de resterende pagina's behandelt hij

achtereenvolgens het Onze Vader, de Tien Geboden en de Twaalf Artikelen als gebedsstof. Deze opzet geeft al een indruk van de wijze waarop Luther met het gebed bezig was.

Vertalingen van dit geschrift in het nederlands kunt u vinden bij J. Happee, 'Mediteren met Luther', een boek waar we nog op terug zullen komen, en in de bekende serie 'Stemmen uit Wittenberg'.

'Grote Catechismus'

Een ander geschrift waarin Luther zich duidelijk heeft uitgesproken over het gebed is zijn Grote Catechismus. Het stamt uit 1529 en is in feite niets anders dan een bundeling van preken over de Tien Geboden, de Twaalf Artikelen, het Onze Vader, doop en avondmaal. Voorafgaande aan de behandeling van de beden van het Onze Vader horen wij de bijbelse verkondiging aangaande het gebed. Hoewel Luther nog veel meer heeft gezegd over het gebed, o.a. in preken, zullen wij voor deze artikelenserie voornamelijk putten uit het geheel aan het gebed gewijde boekje 'Hoe men bidden moet' en de 'Grote Catechismus'.

Redactie

Ir. A. W. Biersteker
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds. E. R. Postma

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller, Dovenetel 45,
8446 SH Heerenveen
Tel. 05130-20476

Kerknieuws / Uit breder kring

M. J. F. van der Wal
Brugakker 60-17
3704 RA Zeist
Tel. 03404-61525

GKN, een andere bijbel dan wij? Zo werd in Chicago dezelfde vragen gesteld als die, welke in Nederland leven, buiten en binnen de Gereformeerde kerken. Vragen, die niet maar betrekking hebben op ondergeschikte punten, maar die het gevoel van radikale geloofsvervreemding betreffen, dat zeer veel christenen beklemmt als zij in aanraking komen met de verschuivingen die bezig zijn zich in de GKN te voltrekken. Het is dan ook volstrekt onjuist, om de GOS te verwijten dat zij in een soort primitieve ketterjacht de GKN in de beklaagdenbank zetten vanuit een bekrompen konservatisme. Het ging in Chicago niet om onverdraagzaamheid ten opzichte van mede-christenen die anders tegen bepaalde dingen aankijken dan vroeger. Er was veel meer aan de hand dan de botsing tussen 'behoudend' en 'veranderingsgezind'. In het geding was, of de GKN nog wel staan voor de gezonde en zuivere leer van het evangelie (Titus 2: 1, 7); of zij niet via knappe redeneringen proberen uit te komen onder het gezag van de bijbel; of zij het kwaad in hun midden wel wegdoen.

Het moet gezegd worden: het gesprek in Chicago bereikte niet steeds dat niveau. Aan de ene kant klonken er de stemmen die bagatelliseerden: 't valt allemaal wel mee; er is van alles op de GKN aan te merken, we moeten ze ook waarschuwen, maar er is geen reden om hun gereformeerd-zijn in twijfel te trekken, laat staan met hen te breken. Aan de andere kant waren er ongeduldige afgevaardigden, voor wie de zaak zo klaar als een klontje was: de GKN zijn als Sodom en Gomorra, nu zij homoseksuele omgang niet veroordelen; zij moeten zich bekeren, en anders moeten wij zonder hen verder. Zij richtten alle aandacht op het vraagstuk van de homofilie, en zagen niet in dat

Chicago – GOS 1984 (2)

De Amerikanen houden er naar ons gevoel wonderlijke vergader technieken op na. Neem nu eens een stemming over een voorstel. Dat is heel letterlijk een 'stemming': de afgevaardigden moeten hun stem verheffen om van hun goed- of afkeuring blijk te geven. Eerst zegt de voorzitter: ieder die het eens is met dit voorstel moet 'I' zeggen (spreek uit AI, het woord voor 'ik', in gedachten aan te vullen met (ik) ben er vóór). Als dan uit een aantal monden een dof-dreunend 'I' is opgeklonken, zegt de voorzitter: ieder die dit voorstel verwierpt moet 'NO' zeggen. Opnieuw een spreekkoor. Dan konkludeert de voorzitter: het voorstel is verworpen. Stomverbaasd vraag je je af: hoe weet ie dat? Maar daar kom je op den duur achter: hij luistert er gewoon naar, wat het meeste geluid maakte, het 'I' of het 'NO'. Gaat dat nooit fout? Natuurlijk loopt het wel eens mis. Zoals die keer, dat een aantal afgevaardigden met schrik ervan zag komen, dat een in hun ogen verwerpelijke voorstel een ruime meerderheid zou krijgen. Met een donderend 'NO!!!' trachtten zij de voorstemmers te overstemmen. Waarop de voorzitter korzelig gelastte: „Overnieuw!, en nu met een normaal stemgeluid...” Als de spreekkoren ongeveer even hard klonken, gaf hij glimlachend de onvolmaaktheid van deze methode toe, en liet hij stemmen bij hand-op-steken. En bij heel delikate kwesties was er de geheime stemming met briefjes. Dat gebeurde o.a. toen de GOS een besluit moest nemen ten aanzien van de Gereformeerde Kerken in Nederland (GKN).

Het was dit besluit, waar onze kerken het in Breukelen van hebben laten afhangen, of zij zich al dan niet zullen aansluiten bij de GOS. Als waarnemers hadden wij dan ook de taak, met name op dit punt de ontwikke-

lingen binnen de GOS nauwlettend te volgen en er verslag van uit te brengen. Reeds jarenlang houdt de koers van de GKN de GOS bezig. Aanvankelijk wekte hun aansluiting bij de Wereldraad van Kerken verontrusting,

DOOR A. VAN DER DUSSEN HAARLEM

alsmede publikaties van de gereformeerde prof. dr H. M. Kuiter. In de jaren zeventig kwam daarbij de aanval van dr H. Wiersinga op de gereformeerde visie op het verzoenend sterven van Christus, en de wijze waarop de GKN met hem gehandeld hadden. De laatste vijf jaar is de verontrusting nog veel heviger geworden, n.a.v. het synodebesluit van de GKN om geen oordeel uit te spreken over de combinatie van de navolging van Christus en het leven in een homofiele relatie, maar dat over te laten aan ieders persoonlijke verantwoordelijkheid. Tenslotte heeft het gereformeerde studierapport 'God met ons' (over de aard van het Schriftgezag) de GOS-kerken aanleiding gegeven tot de vraag, of zij nog wel met de GKN op dezelfde basis staan. Zoals de voorzitter het onder woorden bracht: lezen wij nog wel dezelfde bijbel, of hebt u,

dit slechts het topje van de ijsberg was, zodat ook van deze kant de diepte van de problematiek niet aan de orde gesteld werd. Daarnaast speelde een zekere onwetendheid een rol. Goed, men wist van Wiersinga; had gehoord van een geruchtmakende doop in Rotterdam-Delfhaven (kinderen van lesbische vrouwen); begreep dat sommige gereformeerden de seksuele omgang een plaats willen geven buiten het huwelijk (rapport 'In liefde trouw zijn'). Maar dat het hier niet om incidentele afwijkingen gaat, dat – integendeel – de GKN door een crisis heen gaan waarin de fundamenteën van het geloof wankelen, dát stond lang niet iedereen helder voor ogen. En hoe zou dat ook kunnen, als je in Nigeria woont of in Argentinië, en de GKN gepersonificeerd ziet in afgevaardigden, met wie je wél de eenheid van het ware geloof in Christus ervaart?

En toch wás het er in Chicago, het peilen en aanwijzen van de gevaarlijke verwijdering van het bijbelse leren en leven, waaraan de GKN en daardoor indirect ook de GOS bloot staan. Behalve de Chr. Geref. prof. dr W. H. Velema wil ik hier noemen prof. dr T. van der Walt, rector van de Universiteit van Potchefstroom (Zuid-Afrika), nieuw-testamenticus en afgevaardigde van de Doppekerken met wie onze kerken zoveel te maken hebben in het zendingswerk in Zuid-Afrika. Hij hield een even knappe als ernstige toespraak, waaraan ik hier aandacht wil schenken omdat er in de Nederlandse kranten helaas met geen woord van gerept werd. Hij begon met de vraag: hoe kunnen we spreken tot het hart van Jeruzalem? Zo stelde hij – in bewoordingen van Jesaja 40:2 – de opdracht aan de orde, om het evangelie zó te brengen, dat het terneergeslagen mensen in nood werkelijk aangrijpt, hen diep in hun ziel raakt, hen het gevoel geeft: dit is voor mij! En hij roemde de Gereformeerde kerken in Nederland vanwege hun ernst maken met deze opdracht. Het gevaar is aanwezig, dat het evangelie geheimtaal wordt voor de moderne mens. Daarom moet het voortdurend vertaald worden, naar dat 'hart van Jeruzalem' toe, zo dus dat moderne mensen in hun moderne problemen zich aangesproken voelen. Dat de GKN zich daar hartstochtelijk voor beijveren, is alleen maar voorbeeldig. Alleen – aldus Van der Walt, – het andere gevaar is dat het evangelie in dit proces van verstaanbaar-making inhoudelijk wordt aangetast. Hij wees op de Duitse theoloog Rudolf Bultmann en

zijn leerlingen, die in hun brandende begeerte om het evangelie verstaanbaar te maken voor mensen die opgroeien in het atoom-tijdperk, allerlei wezenlijke elementen in de boodschap van Gods Koninkrijk hebben weggesloopt. Aan datzelfde gevaar zag hij nu ook de GKN bloot staan. Hij wees op de hóófdzaken van het christelijk geloof, die in deze kerken ter discussie staan terwille van de verstaanbaarheid van het evangelie: het gezag van de bijbel, de opstanding van Christus, Zijn plaatsvervangend sterven, het legitimeren van homofiele relaties. Zijn grote vrees was, dat de GKN in hun ijver om de gesekulariseerde mens echt te bereiken met het evangelie, het evangelie zélf sekulariseren, en dat kan niet. (Sekulariseren = verwereldlijken; God buiten beschouwing laten). Zo kwam hij tot de geladen waarschuwing, die hij ook nog eens langzaam herhaalde: *Wij kunnen de sekularisatie niet tegenhouden met een gesekulariseerd evangelie.* Prof. Van der Walt eindigde met een dringende oproep aan de GKN, terug te keren van de ingeslagen weg, maar ernst te blijven maken met de opdracht om te spreken tot het hart van Jeruzalem.

Deze bijdrage aan het debat was dáárom zo waardevol, omdat ze oog had voor het waarheidsmoment in de benadering van de moderne samenleving waarvoor de GKN hebben gekozen. Hier was echt begrip voor die keuze, en juist daarom was het vermaan dat erop volgde zo indrukwekkend. Inderdaad: de orthodoxie is ongeloofwaardig in het verwijt dat anderen het evangelie verdraaien, wanneer zij zelf niet zweegt om de Joden een Jood en de Grieken een Griek en de modernen een moderne te worden. Pas waar dat zweegen bij de GKN herkend en gewaardeerd wordt, is de vermaning dat zij het evangelie dreigen aan te passen aan de menselijke ervaring op haar plaats.

Nu heeft de GOS de Gereformeerde kerken inderdaad in deze zin ernstig vermaand. Zo werd uitgesproken, dat de GKN bezig zijn zich te verwijderen van het getuigenis van de Schrift en de wezenlijke inhoud van de gereformeerde belijdenisgeschriften; dat zij in gebreke blijven bij de uitoefening van de tucht; dat het rapport 'God met ons' verwarrend en ondermijnend heeft gesproken over het absolute gezag van de Schrift. Ook heeft de GOS de GKN opgeroepen, het besluit inzake homofilie in te trekken. De delegatie van de Gereformeerde kerken toonde zich door dit alles pijnlijk getroffen;

dr H. J. Kouwenhoven (voorzitter van de GKN-synode) sprak in een officiële reactie van verontwaardiging en teleurstelling over het besluit en de discussie die eraan voorafging. Inderdaad was het een triest moment, toen de GOS zulke harde woorden aan het adres van een van haar leden sprak. Het was bepaald niet alléén de GKN-delegatie die eraan leed. Het was nodig daarbij steeds te bedenken, dat hier niet de GKN-afgevaardigden werden veroordeeld, maar dat de koers van de kerken die zij vertegenwoordigden werd afgevoerd.

Blijft de vraag over: hoe krachtig is die afwijzing? Immers, aan het besluit is geen enkele sanctie verbonden. Ja, men heeft de GKN erop gewezen dat zij het andere kerken erg moeilijk maken om in de GOS te blijven, als zij door blijven gaan op de weg die zij zijn ingeslagen. En er zal een studietoelichting komen die met de GKN moet gaan praten. Maar in wezen valt wat de GOS nu gedaan heeft met de Gereformeerde kerken, te vergelijken met de tucht die deze kerken zelf hebben toegepast op dr Wiersinga. Zij hebben zijn verzoeningsleer ondubbelzinnig afgewezen; zij hebben hem in gesprekken getracht te overtuigen van zijn ongelijk. Maar zij hebben hem niet belet, zijn theologie al radikaler op het eigen kerkelijk erf te ontwikkelen als gereformeerd perdikant in volle rechten blijft dr Wiersinga; zijn

invloed uitoefenen. Iets dergelijks lijkt nu binnen de GOS te kunnen gaan gebeuren met de GKN. Zeker, in niet mis te verstane bewoordingen heeft men hen vermaand en hun koers veroordeeld. Maar wanneer deze kerken bereid zijn dit te slikken, en niet besluiten uit de GOS te stappen, moet het niet uitgesloten worden geacht dat zij uiteindelijk toch zullen weten te bereiken, dat hun ruimte geven aan de aanpassing van het evangelie aan de menselijke ervaring, weliswaar niet gedeeld, maar wel geduld zal worden. En daarmee zou het getuigenis van het evangelie, waartoe de GOS geroepen is, enorm aan kracht inboeten.

Daaruit vloeit voort, dat de a.s. landelijke vergadering van onze kerken in Enschede voor een besluit tot eventuele toetreding tot de GOS afhankelijk is van wat de Gereformeerde kerken gaan doen. Immers, de LV van Breukelen heeft uitgesproken, dat wij alleen lid zullen worden indien de GOS metter-dáád ernst maakt met handhaving van haar grondslag. Maar Chicago heeft de eigenlijke beslissing daarover vooralsnog doorgeschoven naar Lunteren, waar de Gereformeerde synode vergadert. In november zal daar de vraag aan de orde komen, of de GKN de GOS zullen verlaten of niet. Of zal Lunteren luisteren naar de GOS? Dat laatste zou het aller-mooiste zijn.

Werkgroep Contact Studerenden (W.C.S.)

Aan alle studerenden in de chr. geref. en ned. geref. kerken, leden van de R.C.G.S. en andere belangstellenden.

Op vrijdag 16 en zaterdag 17 november 1984 organiseert de W.C.S. een conferentie over het thema: **Apathie en de crisis in kerk en samenleving.** Deze conferentie wordt gehouden in de chr. geref. kerk aan de Wittevrouwensingel te Utrecht. Het begint vrijdagavond om 8 uur; op zaterdagmorgen is de aanvangstijd 10.30 uur.

De bedoeling is: met elkaar proberen iets te peilen van wat in kerk en samenleving aan de hand is – misschien ook heel herkenbaar in eigen situatie. Op vrijdagavond zal dat vooral gebeuren in de vorm van een confrontatie met liedjes, gedichten en prozafragmenten.

Op zaterdagmorgen zullen de zaken die aan de orde zijn (de situatie én de vraag hoe daarmee om te gaan, luisterend naar het evangelie) worden ingeleid door ds J. A. Compagner en ds A. Broersma. Daarna zal er volop gelegenheid zijn er met elkaar over in gesprek te zijn.

Om ongeveer vier uur 's middags zal de conferentie worden gesloten.

Overnachting: De nacht van vrijdag op zaterdag kan bij gastvrije studenten en gezinnen in Utrecht worden doorgebracht. Daarvoor zijn wel twee dingen gewenst, namelijk opgave vooraf én het meenemen van een slaapzak.

De chr. geref. kerk is te vinden aan de Wittevrouwensingel 28 in Utrecht en vanaf het centraal station te bereiken met buslijn 9.

De kosten (exclusief de pizza die je eventueel met andere liefhebbers na afloop kunt gaan eten!) zijn: f 5,- voor studerenden en f 15,- voor werkenden. Opgave graag vóór 10 november bij Han van der Vegt, Kapelweg 6, 3566 MK Utrecht.

LIEFHEBBER VAN DE ZOON (1)

Eerbewijs aan Prof. Dr K. Schilder

EEN STUKJE GESCHIEDENIS

Tot het jaar 1054 nam Christus nog ontwijfelbaar de positie van Hoofd van de Christelijke Kerk in. Formeel was er nog steeds één kerk en inhoudelijk waren alle gekerstende volken één zonder het gevoel te hebben uiteen te vallen in elkaar verafschuwende nationaliteiten of beoorlogende landen: wie op reis ging met het in het graafschap Holland gebruikelijke dialect kon zich tot in Zuid-Duitsland nog verstaanbaar maken en dus begrijpen wat tegen hem gezegd werd.

De oorlogen die gevoerd werden, waren oorlogen van met elkaar overhoop liggende hoge heren, waren aan strenge regels gebonden en werden zo ridderlijk mogelijk gevoerd, eh... gevoerd. In het Engelse „gentlemanlike” (ongeveer: zich gedragen als een gentle = lagere edelman) als regel voor het gedrag herkennen we strenge beschavingsregels en de voorloper van de oorlogsregels van de Conventie van Genève. De inhoud van die Conventie kende u al: een overwonnen land behoeft alleen maar de kosten van bezettingstroepen op te brengen; de bezetter is verplicht de Grondwet en de wetten van het overwonnen land te eerbiedigen (wat inhoudt straffen opleggen volgens de wetten van het overwonnen land) en buiten-gewone oorlogshandelingen zoals het aanvallen en bombarderen van open steden met een wettig ultimatum aan te kondigen.

Dat niet alle oorlogen en oorlogjes ridderlijk gevoerd werden zoals het een edelman betaamt, ach, een kniesoor die daarop let.

Dat het Lichaam van Christus (deftiger gezegd: het Corpus Christianum) al vóór 1054 scheurtjes en scheuringen vertoonde als bepaalde ketterijen als die van Arius, Pelagius e.a. veroordeeld werden, was te betreuren maar toch noodzakelijk, aangezien een opdracht van Christus vervuld werd.

Dat er vóór 1054 al scheurtjes en tendensen zichtbaar waren, die niets maar dan ook niets te maken hadden met wat Christus aan Zijn gezonden had opgedragen, was eveneens betreurenswaardig, in het geheel niet noodzakelijk aangezien de belangrijkste hiervan gestimuleerd werd door de officiële kerkleiding en de belangen op lange termijn van die kerkleiding, tegen Christus' wensen in!, dienden. De leuze „Jesus is mach!” was niet officieel, maar wel bijzonder effectief.

Deze oneerbiedige en naar volksdresseduur ruikende leus was overigens al de 3e in een reeks die goed begonnen werd met „Jesus is Liefde”. Een leus die evenals „God is Liefde” of „Vader der Liefde” alle volken, talen en naties van Europa ingelijfd hadden in het Lichaam van Christus. De 2e in de reeks was net zo onofficieel, maar even effectief als de derde en duidelijk te zien aan de karren goud die per jaar uit de Duitse landen de Alpenpassen in Zwitserland en Oostenrijk overkreunden en bolderend de zonovergoten Povlakte inreden op hun weg naar de heilige stad Rome. Hun „last” was welkom.

DOOR
F. P. VINK
DEN HELDER

Om deze omslag te verduidelijken en een link te leggen naar de veroorzakende redenen eerst 2 anecdotes.

De eerste dateert uit de tijd na de laatste wereldoorlog.

De in Engeland levende Bertrand Russell (juist ja, die van het Russeltribunaal) schreef kort na mei 1945 een fel anti-Russisch memorandum aan de Amerikaanse regering met daarin de aanbeveling atoombommen op enkele Russische grote steden te laten vallen, vóórdat het communisme te machtig zou worden en de veroveringen in Oost-Europa zou kunnen consolideren. En passant werd het communistische gevaar bezworen en het was toch mooi meegenomen ook het Russische volk te laten meedelen in de bevrijding van nazi-Duitsland en Tojo-Japan? Groot was de teleurstelling, schaamte en het gezichtsverlies toen géén enkel levensteken van Amerikaanse overheidsinstanties Russell bereikte: een pijnlijke vergissing, zongezegd.

Jaren hield de heer Russell zich stil, het effect van zijn voorstel langzaam uit laten werken, totdat ook zijn trots het van zijn geheugen begon te winnen en hij de openbaarheid wederom begon te zoeken. Letterlijk van de weeromstuit nu fel anti-Amerikaans: er deugde niets, maar dan ook niets van Amerika, zijn volk, overheid of beleid. Bijval vermenigvuldigde zijn pogingen en de effectiviteit ervan. Het resultaat mag bekend geacht worden!

De tweede anecdote dateert uit het eind van de achttiende eeuw.

De jonge filosoof Hegel heeft de drijvende kracht gevonden die naar zijn idee de wereldgeschiedenis vanaf de schepping naar zijn voleinding voortstuwt. Die kracht bewerkstelligt tevens de steeds groter wordende vrijheid in de wereld. Was die vrijheid in de Oudheid bij Egyptenaren, Assyriërs, Babyloniërs, Perzen e.a. grote volken alleen nog maar de vrijheid van de despoot-koning en dus de vrijheid als van een slavenjok voor zijn onderdanen, bij het begin van de Europese geschiedenis is die vrijheid reeds geworden de vrijheid van een welgestelde toplaag

(Griekenhand) of de door een fijnmazige wet geregelde vrijheid van de Romeinse burger. Dat helaas nog driekwart van de bevolking als slaaf behandeld wordt, is triest, ontegenzeggelijk, maar toch een duidelijk bewijs dat het de goede kant op gaat: steeds meer vrijheid voor steeds meer mensen. U begrijpt al waar het spitsvondige verhaal op uit draait? Juist ja, de tijd van Hegel zelf, 1795, twee jaar ná de glorieuze Franse Revolutie. De grootste revolutie aller tijden, die een eind gemaakt had aan de wetteloosheid van een vorst en zijn aristocratische medewerkers in Frankrijk en waarvan de uitwerking steeds groter zou worden in steeds grotere gebieden. Ongeveer zoals een steen kringen in een vijver veroorzaakt. „Zouden alle mensen niet broeders worden?” liet Beethoven in zijn negende symfonie al vast maar zingen!

De naam van die drijvende kracht die de tegenpool van de vervreemding – de verzoening – zou bewerkstelligen, kon niet anders heten dan LIEFDE, ja toch? Niet dan? Snel de Theologische Jeugdschriften, waarin deze gedachten verwoord waren, opgestuurd naar zijn beste vriend en al vast op zoek naar een uitgever.

Helaas ook hier een tegenvaller. De uitgever zag er geen heil in, de vriend gaf de raad op elke pagina het woord „liefde” maar door een ander te vervangen. Hegel koos een ander bijbels klinkend woord: „Geest”. In 1806, juist voor de slag bij Jena, vlucht hij met het net voltooid „Fenomenologie van de Geest”. Wat erin stond? De grootste vrijheid wordt bereikt wanneer de vervreemding het minste is. Het laatste is er, als iedere burger de liefde tot de staat het hoogste acht, hoger dan de liefde tot het eigen welzijn. De versmelting van het Romeinse burgerschap met de idealen van de Franse Revolutie heeft plaatsgevonden, zeggen wij. Dat ideaal wordt voorlopig alleen bereikt in de Pruisische staat, zegt Hegel, die een beter betaalde baan in het verschiep ziet liggen. Wij, twintigste eeuwers hebben dat ideaal meegemaakt in de periode 1933-1945, een vrijheid die hernieuwde slavernij inhield voor, o ironie van de geschiedenis, het meest vrije volk in de Oudheid: Israël. Wetenschappelijk „gemaatregeld”, dat wel; goed doordacht, dat ook!, wel het mens-zijn als enige basis voor vrijheid ontkennend juist van het volk dat als enige in de geschiedenis het meeste bijdroeg tot het verwelken van die vrijheid en dat mens-zijn: vrij is een mens pas als hij vrij van zonden tegenover zijn God staat. De Heidelbergse Catechismus zegt het zo precies: juist omdat de mens onbekwaam is tot enig zaligmakend goed (dat is de echte ware vrijheid en het echte, ware mens-zijn), kan hij bekwaam gemaakt worden tot het enige, zaligmakende goede door (de Geest van) God, op dat God GOD zou kunnen blijven. Die Heidelberger toch! Meer bij de tijd dan men tegenwoordig zou denken.

Eén ding vermeldt Hegel niet (hij kijkt wel uit!) kan echter toch uit zijn theorie gededileerd worden: als de Pruisische staat de

hoogste, de meest vrije staatsvorm is, waar het individu de meeste vrijheid geniet, dan is dat individu? Christus?! Die was al een heel eind op weg, echt waar, daar moet je niet te gering over denken, leefde echter in een tijd die niet gunstig voor Hem was, had geen Romeins burgerschap enz. enz. Boven Christus stond Hegel. Wie had tenslotte het systeem uitgedacht? Hij, Hegel toch?! Dan was hij, Hegel, toch de meest vrije mens, waarop de Geest had aangestuurd?! Ja toch? Niet dan?

BUITENAARDS?

Ook nu nog, na W.O. II, blijkt de wetenschap nog even wijs te zijn als voorheen; en dus nog even onwijs. Een voorbeeld?

„Ieder levend ding bestaat in een omgeving, met een stel van het ding omgevende voorwaarden, gebeurtenissen, en andere organismen dat het voorziet van het materiaal nodig voor zijn voortbestaan en dat zijn activiteiten helpen vormgeven”. Nog niet duidelijk is of dat levende ding (!) nog méér is dan alleen vormgeving van die omgeving, maar ook over die onzekerheid wordt de lezer een paar regels verder geholpen: „Het onderscheid tussen organisme en omgeving, met het typische lidmaatschap van een gegeven soort gezien als voorgrond tegen een achtergrond van voorwaarden die het beïnvloeden, leidt tot een stel interessante vragen...”.

Zoals bijv. over krokodillen in de moerassen van Florida, of de zandmuis in de zandwoestijnen van de Sahara.

Ook „menselijke samenlevingen zijn, hoewel veel complexer, gebonden aan hun leefomgeving en de capaciteiten en mogelijkheden van mensen zijn onscheidbaar van de plaats van de menselijke soort in zijn leefomgeving”.

Droge stof, vind U? Dat wel; echter nu is beter te begrijpen waarom Hegel hoger gegroeid is in vrijheid dan Christus, Die had nu eenmaal Zijn leefomgeving niet mee!

Op de vraag hoe dan het onderscheid te verklaren is tussen hogere en lagere soorten, heeft men het antwoord paraat. Ook al is iedere soort onscheidbaar van de plaats in zijn leefomgeving, daarom is de relatie van de éne soort tot de leefomgeving niet dezelfde als die van de andere. Er dienen dan ook 4 antwoorden op de omgeving te worden onderscheiden:

1. het eenvoudigste niveau, dat van directe antwoorden op prikkels uit de omgeving. Gedwongen, geen vrijheid helaas, niets aan te doen. Jammer voor eencellige wezens als bacteriën. Bij de mens is dit het niveau van de kniereflex, daar doe je ook niets aan,
2. het volgende niveau, dat van het geleerde antwoord op omgevingsprikkels. Bij het vertonen van voedsel laat je een bel horen. Na verloop van tijd begint de hond al te kwijlen als de bel luidt, zonder voedsel te zien: antwoorden op tekens zonder de betreffende dingen zelf waar te nemen. Wij horen de autodeur en kleine Jantje zegt: „Daar komt papa (of mamma)”.

3. op dit niveau heeft het levende wezen de capaciteit ontwikkeld om zelf dwarsverbindingen te leggen tussen gebeurtenissen en voorwaarden in zijn leefomgeving.

Een kuikentje blijft proberen om door het gaas van de omheining te kruipen om bij het zichtbare voedsel te komen, een hond merkt het gat 5 meter verder gelegen op en kruipt

erdoor om bij het eten te komen. Er is een tijdsverschil gekomen tussen het zien en het antwoord van het dier. Ook wij kunnen dat zien bij mensen: het ene kind kan zich nu eenmaal beter beheersen dan het andere en wacht tot na het bidden om de eerste hap te nemen.

4. op dit niveau komt er een nieuw element naar voren dat de capaciteiten van het levende wezen op een dramatische wijze transformeert: het SYMBOOL. Op niveau 1 t/m 3 is er steeds reactie op concrete dingen, nu komt er een reactie op abstracte, willekeurig gekozen tekens die in de plaats komen van het ding zelf: het woord „stoel” is wat anders dan het ding „stoel”. Probeer u het eens uit! Alleen de mens funktioneert op dit niveau, zegt men. Daar is overigens niets-buitenaards aan!

EEN VERGETEN (?) NIVEAU

U begrijpt wel dat elk van de 4 niveaus ook correspondeert met een bepaald type mens. Nog een verdergaande gevolgtrekking is, dat bij een bepaald type mens ook een bepaalde wijze van manipuleren behoort. Mensen die reageren op het eerste niveau zijn veel gemakkelijker te beïnvloeden en te manipuleren dan mensen op een hoger niveau. U gelooft dat niet? „Laat mij slurpen van dat rode daar!” is onder ons een gevleugeld gezegde geworden. Ook bij de andere niveaus zijn genoeg voorbeelden te vinden uit de Bijbel die overtuigen dat de mens niet aan zijn vrijheid toekomt.

DE GEHEEL ONTBINDBARE

Toch mis je een vijfde niveau met een nieuw element, dat ook hier op dramatische

wijze de „capaciteiten” van het levende wezen (wij dus) transformeert.

Was niveau 1, 2 en 3 steeds reactie op concrete dingen en niveau 4 steeds een reactie op abstracte, willekeurig gekozen symbolen of tekens in de plaats van het ding zelf gekozen, waarop men reageert, het nieuwe element op niveau 5 bestaat uit een reactie op een eens helaas willekeurig gekozen, nu niet meer willekeurig te kiezen leefwijze. Matth. 16 vers 6 en 12 geeft en die leefwijze en die reactie erop duidelijk weer, n.l. in de opdracht van Christus aan Zijn nú nog-volgelingen, straks Zijn gezonden: „de zuurdesem van de Farizeeën en Sadduceeën wegdoen!”

Een opdracht eerst zelf door Christus vervuld vóórdat die een ander opgelegd wordt. Nu al is te zeggen dat op 't vijfde niveau manipuleren en stilzwijgende beïnvloeding onmogelijk is geworden en daardoor voorspelling van wat iemand zal gaan doen ook. Hoe dat kan? Wel, men reageert niet meer op zichzelf of op prikkels uit de leefomgeving op de wijze, gangbaar uit de voorgaande vier niveaus: n.l. onscheidbaar van de plaats in zijn leefomgeving.

Een vijfde mens-type is ontstaan: de geheel onbindbare.

—0—

Om de konsekventies hiervan voor een leer over de mens (we praatten toch over onder welke omstandigheden de grootste vrijheid er kon zijn?), psychologie, opvoeding en onderwijs volledig te kunnen schetsen met Bijbelse gegevens, graag een volgende keer.

Uit breder kring

Conferentie evangelisatie-medewerkers

De jaarlijkse conferentie voor evangelisatie-medewerkers, georganiseerd door evangelisatie-deputaten, zal dit jaar worden gehouden op zaterdag 24 november 1984 in de Ichthus-kerk te Amersfoort.

Spreker: ds C. Snoei, toerustingspredikant in dienst van GZB en IZB. Onderwerp: Gemeente en evangelisatiewerk.

De conferentie begint om 10.30 uur. Vanaf 10.00 uur is er koffie. U wordt verzocht zelf een lunchpakket mee te nemen.

Adoptie

Van 16-18 nov. a.s. is er op De Burght in Burgh-Haamstede een conferentie over adoptie voor ouders die adoptie overwegen en voor ouders die al tot adoptie zijn overgegaan. Het unieke van deze conferentie is dat het onderwerp benaderd wordt vanuit een christelijk denken en daarnaast ook vanuit kennis van zaken over de procedure en opvoedingsproblematiek bij adoptie.

Als spreker zal aanwezig zijn dr

R. A. C. Hoksbergen, algemeen coördinator van het research en informatiecentrum voor adoptie van de Rijksuniversiteit te Utrecht. Gezien de comfortabele accommodatie zijn de volpensionprijzen verrassend laag. Kinderen hebben bovendien tot 60% korting. Voor hen zijn er speciale kinderprogramma's onder deskundige leiding. Ieder die meer informatie over deze conferentie wil hebben, kan bellen of schrijven naar Evangelisch ontmoetingscentrum De Burght, Hogeweg 55, 4328 ZG Burgh-Haamstede, telef. 01115-3030. De folder ligt voor u klaar.

I.F.E.S.-Nederland bestaat 25 jaar

IFES-Nederland jubileert! Het samenwerkingsverband van ruim twintig christelijke studentenverenigingen bestaat 25 jaar. Een grote landelijke jubileumdag is georganiseerd. Vele bekende sprekers, waaronder minister Deetman, drs Van Leyenhorst, prof. Versteeg, prof. Blaauw en prof. Nienhuis, zullen het thema: „Christen-student: identiteit en verantwoordelijkheid” toelichten. En een uitgebreide info-markt zal de aanwezigen informatie geven over het werk. De dag zal worden geopend door de secretaris van

de IFES: Chua Wee Hian.

IFES-Nederland is aangesloten bij de International Fellowship Students. Bij het samenwerkingsverband zijn aangesloten: Ichthus, CSFR, CSR (Delft), SSR-NU, TSG, RSK (Enschede), WCS, ALPHA en het ICS. De dag wordt gehouden in Schouwburg Junushoff te Wageningen op D.V. 3 november 1984 van 10.00-15.30 uur. De toegang is gratis.

Congres sociale gerechtigheid

Op zaterdag 24 november a.s. organiseert het Christelijk Studiecentrum een congres over 'sociale gerechtigheid'. Hoofdsprekers: ds C. H. van Garderen en prof. dr B. Goudzwaard. 's Middags themagroepen.

Plaats: Mattheuskerk, Utrecht.

Tijd: 10.00-16.00 uur.

Kosten: f 10,—.

Inlichtingen: Christelijk Studiecentrum, Nieuwezijds Voorburgwal 96-I, 1012 SG Amsterdam, tel. (alleen do.): 020-257141.

Kees Rookmaaker, die onze Stichting in het buitenland vertegenwoordigt, is kortgeleden voor een bezoek in Nederland teruggekeerd. De laatste tijd bracht hij door in Oeganda en Kenia. Oeganda is tegenwoordig erg vaak in het nieuws met niet erg opwekkende berichten. Wat merk je nu van de onrust in zo'n land als je daar woont en werkt? Het volgende is van zijn hand:

In de krant lees je dat vele mensen zijn omgebracht door guerilla's of eenheden van het leger in Oeganda. President Oboto zou de situatie nauwelijks in de hand kunnen houden. De Stichting Redt Een Kind steunt al jaren in dit land zo'n 250 ouderloze of hulploze kinderen. Hoe gaat nu het werk voor deze kinderen in een land waar zoveel onrust en onvrede heerst? Dat is beslist niet gemakkelijk. Toen we kort na het verdwijnen van dictator Idi Amin, in 1980 daar onze hulp begonnen, was alles zeer moeilijk te verkrijgen. Eten was op het vruchtbare platteland wel aanwezig, maar in de hoofdstad Kampala was door gebrek aan transport alles schaars en duur. In de meeste winkels waren slechts een of twee goederen te koop en je moest vaak de hele stad aflopen om bijvoorbeeld een brood te kopen. De meeste fabrieken lagen plat en zaken als bedden, matrassen, pannen en verf konden alleen maar uit het buurland Kenia voor een redelijke prijs betrokken worden. Dit is nu anders gelukkig. Veel boerderijen met koffie, thee en suikerriet produceren weer normaal. De fabrieken maken weer de noodzakelijke goederen en eten is, zeker in de streek rond het Victoria-meer, goed voorhanden, zij het ook erg duur. Er wordt door de regering op veel fronten hard gewerkt aan de opbouw van het land. Een andere goede zaak is, dat christenen in Oeganda welkom zijn.

Dat klinkt allemaal positief. Maar de mensen in Oeganda zijn hun leven niet zeker. Het is nog steeds een zenuwlopende bezigheid om 's avonds in Kampala over straat te lopen. Het lijkt wel of iedereen die kwaad in de zin heeft, een geweer heeft. Op de wegen zijn op kritieke punten wegversperringen van de politie of van het leger aangebracht. Deze zijn bedoeld om het land van zijn kwade elementen te zuiveren. Maar het is voor Oegandezen vaak erg moeilijk om die controles te passeren zonder armer te worden. De mensen zullen op dergelijke plaatsen in ieder geval het idee van vrijheid en bescherming wel verliezen.

De Stichting Redt Een Kind heeft dit jaar het geld kunnen overmaken voor een nieuw huis, bestemd voor zo'n 30 kinderen. Het ligt even buiten Kampala. Toen ik hier in de maand mei mijn intrek nam waren er net allerlei moeilijkheden met het leger en de guerilla's. Het is een vreemde gewaarwording. Je leest in de krant de vele berichten over aanvallen en

roofpartijen in de buurt waar je woont, maar je merkt er zelf maar weinig van. De problemen zijn erg plaatselijk. Toch maakt dit het moeilijk om in zo'n land te leven en te werken. Er kan immers zo ontzettend veel gebeuren. Met een dergelijke spanning en in zo'n onrustige situatie groeit de nieuwe generatie Oegandezen op. De mensen en de kinderen zijn vrij laconiek als ze over dit soort dingen praten, maar ze nemen er zeker iets van mee. Wij proberen de kinderen een idee van huiselijkheid en veiligheid te geven en wij hopen dat dit meewerkt om hen op te leiden tot christelijke burgers van hun land.

Omdat we een nieuw huis geopend hadden, konden we weer wat nieuwe kinderen opnemen. Er waren veel gegadigden. Hun verhaal was bijna steeds hetzelfde. Je kon het haast zonder nog te luisteren opschrijven: ze hadden hun ouders en familie verloren van Kampala verloren. In hun dorp kwamen, wat men daar noemt, „moeilijkheden” en in de daarop volgende verwarring zijn de kinderen alle familie kwijt geraakt. Alle mensen zijn plotseling op de vlucht geslagen en op de kinderen kon niet worden gepast. Vaak ook zullen de ouders het er niet levend afgebracht hebben. De kinderen gaan dan, soms met burens of vrienden, mee naar Kampala. Sommigen vertelden meer dan 100 kilometer te voet afgelegd te hebben. In Kampala probeerden ze met wat karweitjes of kleine diefstallen aan de schrale kost te komen. Dit is geen gemakkelijk bestaan voor deze jonge kinderen. Sommigen zijn nog maar 6 of 7 jaar oud. Als ze dan horen dat er in Kampala een opvangcentrum voor kinderen bestaat, waar ze kunnen slapen en wat te eten kunnen krijgen, dan staan ze al gauw bij ons op de stoep. Of, wat ook vaak gebeurt, babies en kleuters worden voor onze deur te vondeling

gelegd. Waarschijnlijk door ongehuwde moeders, die op minder eerbare wijze aan de kost moeten komen en daarbij geen kleine kinderen kunnen gebruiken. Die kleintjes worden altijd opgenomen of op een andere manier geholpen. Voor de grotere, dakloze kinderen is lang niet altijd plaats.

Ieder land kent zijn eigen problemen. Kenia heeft voor een deel van het land te lijden van grote droogte. Als je over land rijdt van Oeganda naar Kenia, dan reis je uit een groene en vruchtbare streek naar steeds maar droger wordende gebieden. Net als in veel andere Afrikaanse landen, heeft ook de bevolking van Kenia zwaar onder de droogte te lijden. Ten Oosten van Nairobi, waar verschillende van de door Redt Een Kind gesteunde kindertehuizen zijn gelegen, moeten de vrouwen vaak wel 20 kilometer lopen naar de dichtstbijgelegen waterbron. Voor hen is het dagelijkse bestaan gereduceerd tot een dagelijkse gang, met een grote pot op het hoofd, naar de bron en weer terug naar huis. Geld voor een bus is er niet, want geen regen betekent dat de gezaaide mais en de bonen niet willen groeien. Voor het derde opeenvolgende jaar is er nu al geen regen gevallen. De mensen op het platteland zijn aangewezen op de oogst van hun eigen stukje land. De bevolking heeft het nu heel moeilijk en de kinderen niet in het minst.

We zullen nooit in staat zijn alle nood in Oeganda en in Kenia te lenigen. Toch is elk kind dat de kans krijgt op een normale opvoeding de moeite waard. Het is uw bijdrage, uw financiële steun en uw gebed, die de Stichting Redt Een Kind in staat stelt iets te doen aan het grote kinderleed daar.

Kerknieuws

Ned. Geref. Kerk van Krommenie

De scriba van de kerk is thans: de heer G. Vrooland, Emmastraat 30, 1561 ZM Krommenie. Tel. 075-210756.

Gezondheidszorg en Zending in Kenia

Tei Wa Yesu (De barmhartigheid van Jezus) staat op het bord bij de ingang van de kliniek ergens in de kliniek in de binnenlanden van Kenia. Dagelijks komen daar honderden moeders en patiënten met babies en kinderen om zich te laten helpen. Het is de enige kliniek in wijde omgeving. De mensen zijn dankbaar. De dokter en de verpleegsters en de helpers werken hard. Vooral nu, nu door de aanhoudende droogte er geen water en geen voedsel is. Soms moeten mensen drie dagen ver gaan om nog wat water te krijgen. En het voedsel dat nog te krijgen is, is erg duur. Dokter Grace, zoals ze de dokter noemen, vraagt ons in haar brief om gebed voor het werk en voor hulp. Greet Rietkerk, Corrie van Galen en Teus de Ruiter werken daar met volle inzet. Nu al weer vele jaren. Ze schrijven in hun laatste rondzendbrief over het nieuwe werk dat ze begonnen zijn met gezondheidszorgprogramma's in de dorpen. Hoe ze proberen de vrouwen te leren wat goede voedselvoorzorging is. Het werk gaat traag en vraagt veel geduld. Iets wat eeuwenlang zo gegaan is, verander je niet in enkele jaren. Greet vertelt over de bouw van enkele eenvoudige huisjes, die bij de kliniek gebouwd worden om de moeders onderdak te geven als ze enkele nachten moeten blijven. Veel gaat daar met de hand, maar het komt allemaal klaar.

De gemeenten groeien en de dominees en ouderlingen hebben het druk met de gemeente. Het is hartverwarmend om door een droge rivierbedding en dwars door de bush-bush op eens op een open plek een kerkgebouwtje te zien van waaruit je de kinderen de zondagschoolliedjes hoort zingen. Het is werk aan de basis wat daar in Kenia gebeurt.

Dat werk heeft onze blijvende steun en voorbede nodig. Greet en Corrie en Teus vragen daar ook steeds om. Ze beseffen duidelijk dat zonder een biddend thuisfront het werk niet gaat. Ze zijn dankbaar voor de steun uit Nederland.

Het werk breidt zich uit, de kosten nemen toe. Er is dus meer geld nodig. We schrijven dit stukje om u uit te nodigen ook mee te doen.

We hebben per jaar nodig een bedrag van f 140.000,—. Vorig jaar kregen we een bedrag van f 85.000,—. Door de hoge dollarkoers hebben we dit jaar een veel hoger bedrag nodig. Graag doen we een beroep op u. Het gironummer van de Stichting Thuisfront te Lisse, Holland, is: 3186402. Het correspondentieadres is familie G. J. Rietkerk, Gladiolenstraat 56, 2161 KP Lisse, tel. 02521-12140.

N.B. Misschien kunnen kerkeraden — voorzover nog niet geschied — dit werk op het collecterooster 1985 plaatsen.

Straks studeren?

Kies voor de Evangelische Hogeschool

1 PROPAEDEUTISCH JAAR

Een éénjarige opleiding om a.s. studenten geestelijk toe te rusten, zowel praktisch als theoretisch, voor verdere studie in het hoger onderwijs.

2 SCHOOL VOOR JOURNALISTIEK

Een driejarige opleiding met als doel de studenten voor te bereiden op de uitoefening van een beroep op het brede terrein van de massacommunicatie. De school is met ingang van 1 augustus '82 door het Ministerie van Onderwijs erkend.

3 LERARENOPLEIDING

Een vierjarige MO-opleiding geschiedenis of economie, gecombineerd met een eigen opleiding maatschappijleer ten behoeve van het middelbaar onderwijs.

Evangelische Hogeschool
Antwoordnummer 151
3800 VB Amersfoort
(postzegel is niet nodig)

stuur mij informatie over

- ☐ 1 PROPAEDEUTISCH JAAR
☐ 2 SCHOOL VOOR JOURNALISTIEK
☐ 3 LERARENOPLEIDING

Naam _____

Adres _____

Postcode/Plaats _____

Draag
Uw
steentje
bij
voor
Opbouw

Geef een
adres door
van een
nieuwe
abonnee
– Dochter
– Zoon
– Familielid
– Vriend(in)?

Bouw aan Opbouw

☐ kennismakingsnummers
☐ abonnement

Naam

Adres

Postcode en plaats

Sturen naar: Administratie Opbouw (zonder post-
zegel) Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum

Hillechiena Stap

15 augustus 1917

oktober 1984

Wij zijn dankbaar voor alles wat ze voor ons heeft betekend.
De laatste jaren van haar leven waren voor haar onverdraaglijk. Waar
wij haar niet meer konden begrijpen vertrouwde zij zich toe aan God.

Namens de familie:
Tine Keuning

Op zaterdag 3 november a.s. om 13.00 uur is er in de Fonteinkerk,
Robert Kochstraat 2 te Amersfoort, een samenkomst om afscheid van
haar te nemen.

Vanaf 12.00 uur is daar gelegenheid om te condoleren.

Na deze samenkomst willen wij haar in de kring van het gezin be-
graven.

Correspondentie-adres: Begijnestraat 3, 1601 AE Enkhuizen.

- Advertenties moeten uiterlijk dinsdagmorgen 10.00 uur
ter drukkerij zijn.
- Advertenties met een foto of tekening 1 week voor
verschijning van dit blad!

DRUKWERK

Keuze uit meer dan

1000

Bij geboorte
en huwelijk
ontvangt u een
felicitatie-
pakket.

geboorte-
huwelijks- en
gelegenheids-
kaarten

**DRUKKERIJ
„STEENBERGEN”**

Nooitgedacht 3 - 3701 AL Zelst
03404-22452 (sinds 1901)

PLAATS

**UW FAMILIEBERICHTEN
IN DIT BLAD!**

zo maar een foto
uit kenia...

uit een wereld
van leed...

voor dit kind is
de honger nu voorbij

voor duizenden
lotgenoten niet!

zij wachten
op uw hulp...

bel onze secretaresse nu!
03443-2079 (ook 's avonds)

een financiële adoptie kost f 60,- per maand en voor
aanvullende hulp van een kind thuis is f 30,- per maand
nodig. u krijgt gegevens en een foto van het kind.
giften zijn ook heel erg nodig!

stichting redt een kind

secretariaat: dr. guépinlaan 23 — 4032 nh ommeren (gld.)
postgiro: 1599333 t.n.v. stichting redt een kind te hattem.
bank: abn - doorn, rek.nr. 37.73.32.860.